

energija je motor sodobne organizacije

RTV SLO, 26.06.2007, DOSJE: ENERGETSKA PRIHODNOST SLOVENIJE, 20:55

NOVINAR: Energija je motor sodobne civilizacije in hkrati vir ohranjanja okolja. Večina energije, ki jo uporabljamo, posredno izvira iz sonca. Lesna biomasa, moč vetra, vode, so posledica pretvorbe sončne energije. Tudi fosilna goriva, premog, nafta, plin, so po svojem nastanku organsko uskladiščena sončna energija. Zaradi njihove pretirane rabe se ozračje čedalje bolj pregreva. Posledice so katastrofalne in nepredvidljive. Edini izhod je v okolju prijaznih obnovljivih virih energije, ki pa jih še vse premalo izkoriščamo.

NOVINARKA: V tokratni oddaji Dosje iščemo kakšna bo energetska prihodnost Slovenije. Kako bomo zagotovili varno, zanesljivo, konkurenčno in okolju prijazno oskrbo z energijo. S čim manj izpusti toplogrednih plinov. Bomo zgradili še eno jedrsko elektrarno? Kaj bo z obnovljivimi viri energije, kako bomo zmanjšali energetske potrebnosti in neučinkovitost? In kaj se bo zgodilo po prvem juliju, ko se bo trg z električno energijo popolnoma odprl? Nas bodo stresli višji računi? In nenazadnje kako bo našo energetske prihodnosti krojil nov sveženj ukrepov evropske unije na področju energetike.

ANDREJ VIZJAK (minister za gospodarstvo): Slovenska vlada, kot tudi ministrstvo za gospodarstvo, ocenjujemo, da gre za nujen in potreben sveženj, kjer se energetika prvič resno povezuje tudi z okoljskimi, zlasti z toplogrednimi učinki. Gre tudi za nadaljnje korake v smislu vzpostavitve konkurence, liberalizacije evropskih energetskih trgov, kakor tudi za nadaljevanje zaneslivejših oskrb evropskega gospodarstva in evropskih uporabnikov z energenti. Gre za trajnostno uporabo fosilnih goriv, gre za uporabo jedrske energije, gre za uporabo tudi obnovljivih virov energije.

NOVINARKA: Na drugi strani nevladne organizacije in del stroke izražajo skrb zaradi nadaljevanja dokazano neuspešnih vzorcev pridobivanja narave energije iz premoga in uranove rude. Energetski del Evropske unije je po njihovem rezultat političnega barantanja in ne razvojno naravnani kompromis.

BARBARA KVAC (FOKUS–Društvo za sonaravni razvoj): Največja pomanjkljivost je verjetno ta, da energetska učinkovitost ni bila sprejeta kot središče nove energetske evropske politike in je ostala celo brez obvezujočega cilja. Druga stvar je ta cilj 20% za obnovljive vire energije. Po našem mnenju je to sicer premalo ambiciozen cilj.

NOVINARKA: Evropska energetska politika temelji na formuli 3 x 20 do leta 2020. Torej na 20 odstotnem zmanjšanju emisij ogljikovega dioksida. 20 odstotnem zmanjšanju porabe primarne energije in 20 odstotnem povečanju deleža obnovljivih virov v celotni oskrbi naravne unije. Dogovor o delitvi bremen med državami članicami za doseganje skupnega cilja še ni dosežen. Doktor PETER NOVAK, ki se z alternativnimi viri ukvarja že vrsto let je izračunal, kaj vse bi morali storiti v Sloveniji, da bi delež obnovljivih virov podvojili.

Dr. PETER NOVAK (Visoke šole za tehnologije in sisteme Novo mesto): Da bi jo dosegli, bi morali zgraditi, vgraditi približno 3,2 milijona kvadratnih metrov sprejemnikov sončne energije za pripravo toplote. Približno 1,3 milijone kvadratnih metrov sončnih celic. Zgraditi bi morali 13 elektrarn z biotermalno energijo, vsaka z močjo 30 megavatov. In seveda povečati bi morali uporabo biomase za proizvodnjo toplote ali elektrike za 100 procentov.

NOVINARKA: Po Novakovih izračunih nas bo prehod na energijo z manj ogljika stal 3,2 milijarde evrov. Ali drugače. V obnovljive vire in činkovito rabo bi morali vsako leto vložiti 240 milijonov evrov. A jih kot kaže ne bomo. Sploh pa kot kaže naj ne bi imeli načrta kako izpolniti naše obveznosti.

NOVAK: In, ko je predsednik vlade podpisal dogovor 20, 20, 20, je moral s finančnim ministrom tudi že diskutirati, od kot bo potem 240 milijonov prišlo. Brez tega tega ne bomo mogli izvajati. Mi pa vemo, da so obveze v evropski skupnosti dokaj ostre, fiksne. In to ni Beograd, ko si se nekaj dogovoril, drugo pa naredil.

NOVINARKA: Vlada je sicer storila korak naprej, ko ji je uspelo iz kohezijskega sklada doslej prvič iztržiti 160 milijonov evrov za trajnostno energijo do leta 2013. A denar bo namenjen le za večje projekte gospodarskih družb. Malim investitorjem ostajajo le drobtinice iz državne blagajne. Vlada namreč za subvencioniranje vseh obnovljivih virov skupaj nameni bistveno manj denarja, kot za subvencioniranje termo elektrarn Trbovlje, ki kuri zasavski premog. Ta je samo lani dobila 5 milijard tolarjev državne pomoči.

HINKO ŠOLINC (Ministrstvo za okolje in prostor): Pri nas konkretno na ministrstvu za okolje in prostor imamo sedaj odprt razpis za občane za kotle za lesno biomaso, za sončne kolektorje in pa za sončne črpalke, za ogrevanje prostorov. Teh prijav je bistveno več kot smo jih pričakovali. Trenutno jih imamo 2700, dobesedno smo zasuti z njimi, in kot kaže bomo v enem odpiranju razpisa, v enem mesecu porabili ves denar za ta namen iz proračuna za leto 2007 in iz proračuna za leto 2008.

NOVINAR: Če odštejemo dolgotrajne birokratske postopke pridobivanja dovoljenj, so v nekoliko boljšem položaju tako imenovani kvalificirani proizvajalci pridobivanja električne in toplotne energije iz obnovljivih virov. Država jim zagotavlja obvezen odkup električne energije po fiksni ceni, ki je precej višja od tržne. Razliko med tržno ceno in proizvodnimi stroški plačujemo vsi uporabniki pri dodatku za uporabo omrežij. Najvišjo odkupno ceno dosega megavatna ura iz sončnih elektrarn, kar 374 evrov. Odkupna cena iz vetrne ali manjše elektrarne pa je okoli 60 evrov. Bruselj nas je sprva obtožil, da taka oblika spodbud za obnovljive vire iskriva za konkurenco na enotnem trgu, kasneje pa je ugotovil, da je taka državna pomoč dovoljena.

Dr. IGOR ŠALAMUN (direktor Direktorata za energijo, Ministrstvo za gospodarstvo): Vsa ta vlaganja, vse te spodbude, se izključno lahko financirajo iz prodane električne energije, to pa pomeni, večje kot so spodbude, bolj kot bomo to spodbujali, višja bo cena električne energije, kajti samo tam lahko dobimo denar za spodbude.

NOVINARKA: Po zadnjih podatkih pridobimo iz obnovljivih virov okolja 11 odstotkov vse energije, kar je skoraj 2x več od povprečja evropske unije. V precejšnji meri je to posledica naravnih danosti. Obilja vodnih virov in gozdov. Skrb pa zbuja zniževanje deležov obnovljivih virov pri proizvodnji električne energije. Večino zelene elektrike pridobimo iz rek vendar smo najbolj dragocene, izjemoma reke Mure in srednje Save, energetske že precej izkoristili.

Dr. MILAN MEDVED (Holding slovenske elektrarne): Tehnično je ta potencial nekaj čez 9000 kilovatnih ur na leto, ekonomsko pa 7-8 tisoč. Mi trenutno v Sloveniji izkoriščamo polovico ekonomsko opravičljivega.

NOVINARKA: Največja energetska naložba v zadnjih nekaj desetletjih je gradnja petih hidroelektrarn na spodnji Savi. Prva v nizu, to je hidroelektrarna Boštanj, poskusno obratuje že od lasnkega maja. Sicer

je ideja o energetske izkoriščanju spodnje Save že precej stara in veliko Save je moralo preteči, da so jo dejansko začeli udeleževati.

NIKO GLEŠA (Odbor za HE na spodnji Savi): Povedati moram, da se je pričetek gradnje hidroelektrarn na spodnji Savi vlekel kot jara kača. Saj je za to bil blokiran gospodarski razvoj Posavja. Predvsem gospodarski razvoj občine Sevnica, kjer je trajalo 10 let od pridobitve lokacijskega dovoljenja, do pričetka izgradnje hidroelektrarne Boštanj. Res je, da smo se pogajali 3 leta, res je, da smo izdelali 9 osnutkov koncesijske pogodbe, in res je, da je šele deseti osnutek koncesijske pogodbe za posavje bil užitan.

NOVINARKA: Potem, ko je iz bitke za Savo odpadel avstrijski partner, je koncesijo za Savsko verigo dobil Holding slovenske elektrarne. Gradnja druge hidroelektrarne Blanca je v polnem zamahu. Celotna veriga naj bi bila zgrajena tri leta pred rokom. Torej leta 2015. Proizvedla bo 720 gigawatnih ur elektrike po konkurenčni ceni, ki je v primerjavi z drugimi viri med cenejšimi.

BOGDAN BARBIČ (vodja projekta gradnje HE na spodnji Savi): Ta energija pomeni 6 procentov vseh slovenskih potreb po električni energiji. Ključno pa je, da to pomeni prispevek v višini 20 procentov k obnovljivim virom električne energije, ki so seveda v današnjem času globalnega segrevanja še kako pomembne.

NOVINAR: Energetski prispevek hidroelektrarn je razmeroma skromen in še zdaleč ne bi mogel nadomestiti morebitnega izpada jedrske elektrarne Krško, ki daje tretjino doma proizvedene električne energije. Kljub temu je zaradi pretočno akumulacijskega delovanja dragocen vir energije, ki jo dobimo ob konicah, torej takrat, ko jo najbolj potrebujemo. Celotna naložba bo stala 460 milijonov evrov. Skoraj tri četrtine denarja so namenjene za energetske del, ostalo za ureditev infrastrukture, predvsem za protipoplavno zaščito posavja. Koncesionar je gradnjo elektrarn do zdaj financiral iz lastnih sredstev.

BARBIČ: Pred nami pa je zdaj seveda obdobje, ko se bo potrebno tudi zadolžiti, tako da je evropska investicijska banka že odobrila za hidroelektrarno Krško in Blanco, možnost najetja posojila v višini približno 90 milijonov evrov.

NOVINARKA: Kot pri vsakem velikem novem projektu, pa tudi tu ne gre brez težav. Investitor se najbolj boji zamud pri dobaviteljnih opreme, ki so zaradi konjunktore zelo zasedeni. V prvi elektrarni pa je že prišlo do večje okvare, ki k sreči ni imela posledic.

BARBIČ: En generator je bil zaradi tega demontiran in odpeljan v tovarno na popravilo. To popravilo je v zaključni fazi.

NOVINARKA: Lokalna skupnost, ki naložbo ves čas budno spremlja in jo tudi pozdravlja, pa se jezi na vlado, češ da zavlačuje z izdajo okoljevarstvenih dovoljenj. Zatika se tudi pri pripravah na gradnjo zadnjih dveh elektrarn Brežice in Mokrice, ki bosta imeli čezmejni vpliv na Hrvaško.

NIKO GALEŠA: Vlada je sprejela tudi sklep, da mora koncedent, torej ministrstvo za okolje in prostor, ministrstvo za gospodarstvo in ministrstvo zunanje zadeve, do 30. marca letos dogovoriti vodni režim na reki Savi s Hrvaško. Od tega ni bilo nič, pogajanja se niso niti dobro začela, kako bo teklo naprej, ne vem, vendar se glede na preteklost malo bojimo.

NOVINARKA: Na silovit odpor pa je naletel načrt v osmih hidroelektrarnah na Muri, od Avstrijske meje do Hrvaške. Ta je postal znova aktualen po tem, ko je vlada vodno pravico za energetske izkoriščanje Mure, dodelila Dravskim elektrarnam. Največjemu proizvajalcu elektrike iz vodnih virov. 470 milijonov

evrov vredna naložba, naj bi prispevala še nekaj več energije, kot spodnjesavska veriga, vendar je zaradi naravovarstvenih ovir začasno ustavljena. Gre namreč za območje nature 2000.

DAMIJAN KOLETNIK (direktor Dravskih elektrarn) Kar neka obtoževanja so bila kako daleč so Dravske elektrarne šle z nekimi projekti, kako to delamo v neki tajnosti, mi pa tega ne delamo. Od tega trenutka imamo izdelano, po našem mnenju izbor tistih štirinajstih študij, ki bodo dale izbor o tem ali je takšna energetska izraba racionalna, je možna, je dopustna, ali ni. Tako, da je danes govoriti o tem ali bomo delali projekt ali ne še prerano.

VIZJAK: Ne gre za to, da bi Muro izkoriščali samo v energetskega smislu in bi bilo ta okoljski vodovarstveni ali naravovarstveni vidik podrejen, ampak nasprotno. Gre za primarno okoljsko vodovarstveno naravovarstveni projekt, ki ga je treba proučiti.

NOVINARKA: Pri alternativnih virih se kopja najbolj lomijo na primeru postavitve vetrne elektrarne na Kraški planoti, Volovja reber. Gre za vzorčni primer konflikta, različnih interesov, večletni spopad, med nasprotniki, zagovorniki vetrnic, je posebno ministrstvo za okolje z izdajo delnega gradbenega dovoljenja investitorju Elektro Primorska. A zgodba, ki je segla celo do Bruslja, s tem še zdaleč ni končana. Od njenega razpleta pa bo odvisna nadaljna usoda vetrnih elektrarn po Sloveniji.

KARLO PERŠOLJA (Elektro Primorska) :Mi smo na samem začetku planirali postaviti 88 vetrnih elektrarn. Na podlagi vseh teh naravovarstvenih in pa okoljevarstvenih priporočil, smo pridobili gradbeno dovoljenje za 29 oziroma 33 vetrnih elektrarn , moči 850 kilowatov.

NOVINARKA: Argumentov v prid vetrni energiji je kar nekaj. 45000 ton emisij ogljikovega dioksida manj na leto. Manjša odvisnost od uvoza, zagotovljena oskrba za 11000 gospodinjstev. Tako investitor, na drugi strani naravovarstveniki , 28 društev , ki opozarjajo, da je območje predragoceno, da bi ga uporabljali za vetrne turbine.

TOMAŽ JANČAR(vodja Koalicije za Volovjo reber) Argumentov, zakaj je to vrhunska dediščina je veliko. Od tega, da je to eno največjih sklenjenih območij v državi, neurbaniziranih, z elementi divjine , do tega, da je območje preprosto lepo, in seveda zaradi velike pestrosti živalskih in rastlinskih vrst.

NOVINARKA: Proti vetrni elektrarni , se je v različnih postopkih kar 4 krat opredelil tudi Zavod za varstvo narave. Glavni argument, uničujoč vpliv vetrnic na že tako ogrožene živalske vrste in kršitev konvencije o biotski raznolikosti.

DARIJ KRAJČIČ (direktor Zavoda za varstvo narave) V primeru planinskega orla vemo, da gnezdi v bližini, samo en par orla, in že recimo v primeru, da izgubimo en primerek tega orla, zgubimo v bistvu cel par in mislim, da tudi ta delna populacija a tem območju propade.

NOVINARKA: Zaradi vetrnic sta v nevarnosti tudi 2 kraška izvira iz katerih se oskrbuje 12000 prebivalcev Ilirske Bistrice.

GREGOR KOVAČIČ (kraški hidrolog, društvo Gure): Še hujše dejstvo je to, da občina Ilirska Bistrica nima nadomestnih vodnih virov s katerimi bi se lahko oskrbovali v primeru nesreče. In o kakšni nesreči govorim ? Vsaka vetrna turbina vsebuje približno 200 litrov olj, in v primeru loma turbine bi te nevarne snovi neovirano lahko tekle v notranjost. Tukaj so tla zelo propustna.

NOVINARKA: In končno so tu še tehtni pomisleki o energetskega in ekonomskega upravičenosti projekta. Nekdanji energetskega minister dr. MIHA TOMŠIČ je prepričan, da se podjetje v večinski lasti države , 40 milijonov evrov vredna naložba splača zgolj zato, ker jo bo poganjal javni denar vseh odjemalcev

elektrike. Finančna konstrukcija temelji namreč na visoku odkupni ceni elektrike, ki jo zagotavlja država.

Dr. MIHA TOMŠIČ (minister za energetiko v Demosovi vladi): Bolje, da ne govoriva o ekonomiki, ker je iz vetrnih elektrarn električna energija 2krat dražja, na okroglo rečem, kot pa je danes tržna cena. Tako da je to, vsaj za Slovenijo bi bile te vetrne elektrarne tako kot en okrasek, bi reku na torti.

KARLO PERŠOLJA: Cena je po sedaj veljavnem tarifnem sistemu 14,05 tolarja kilovatno uro.

NOVINARKA: Tržna cena je pa dvakrat nižja ne, če bi na trgu prodali?

PERŠOLJA: Kako to mislite?

NOVINARKA: Če bi to na trgu prodali, tržna cena bi bila potem, koliko, 6 tolarjev?

PERŠOLJA: Ste me malo zmedla zdajle...

NOVINARKA: Vetrnice tudi ne bodo rešile naših energetskih zagat, saj bodo zaradi nezanesljivosti vetrnih razmer zadovoljile le šest tisočink slovenskih potreb po energiji.

TOMAŽ OGRIN (Inštitut Jožef Štefan): Od teh 29 vetrnic naj bi nazivno dajale 25 megavatov. To seveda niti zdaleč ni res, ker pri vetru, pri katerem vstopi v delovanje, to je recimo 15 kilometrov na uro stalnega vetra, še enega megavata ne dajo od sebe. Pa ni samo to, ta vrednost s časom stalno niha.

Gor, dol. To se pravi, da je ta elektrika tako izjemno nekvalitetna, da je ne potrebujemo.

NOVINARKA: Investitor trdi, da so vetrne razmere na Volovji rebri optimalne, na svoji strani pa ima tudi lokalno skupnost, ki si obeta posebno rento.

PERŠOLJA: Z občino Ilirsko Bistrico smo dosegli soglasje, in v bistvu je občinski svet občine Ilirka Bistrica našo ponudbo tudi sprejel.

NOVINARKA: Ali lahko poveste približno vsoto, ki jo bo občina letno dobila?

PERŠOLJA: NE, to ne....Ne, to morajo po tem.. Prosim, če ne snemate.

NOVINARKA: Zaradi Volovje rebri, ki je bila kljub drugačnemu mnenju stroke izrezana iz nature 2000, se je odvijala tudi pravniška bitka med Ministrstvom za okolje in nevladnimi organizacijami.

JANČAR: Tukaj je prišlo do cele vrste raznoraznih napak v postopkih. Če samo spomnim na nedavno mnenje komisije za preprečevanje korupcije, pa ni bila samo ta komisija, je bilo tudi računsko sodišče, ki je ugotovilo, da je bila ta ustavitev ustanavljanja parka proti pravna, in to izločanje nevladnih organizacij iz postopkov je bilo protipravno.

JANEZ PODOBNIK (minister za okolje in prostor): Jaz sem, bi rekel kot minister dolžan, da storim vse, da se dragocena slovenska narava, naravno okolje, nekatera, še posebno dragocena območja zavarujejo. Istočasno pa moram bedeti, da se upravni postopki vodijo korektno. Velja pa popolnoma napačno prepričanje, da sem bil jaz kot minister v katerikoli postopek vpleten. Nisem bil. Organi v sestavi našega ministrstva, ki so za to kompetentni in tudi bi rekel avtonomni, so te postopke vodili, po mojem trdnem prepričanju, strokovno, korektno in tudi v okviru javne procedure. In jaz jim zaupam, da so ravnali prav.

NOVINARKA: A očitno niso. Okoljsko ministrstvo bo moralo postopek pridobivanja okoljevarstvenega soglasja obnoviti in vanj vključiti društvo za opazovanje ptic, ki so ga uradniki, kot je ugotovilo vrhovno sodišče, nezakonito izločili iz postopka. Primer preiskuje tudi evropska komisija, sodeč po zakulisju vseh spopadov, je poleg poslovnega interesa glavni razlog sporne odločitve, za izkoriščanje vetrne energije politični. Namreč, da se bo Slovenija lahko postavila pred Brusljem in domačo javnostjo, kako

vspodbuja obnovljive vire in vsaj na videz izpolnjuje obveznosti sporazuma , pa čeprav ob tem žrtvuje košček neokrnjene narave.

NOVINAR; Ob tem kar nekako pozabljamo, da se najdragocenejši potencial skriva v sončni energiji, ki pa je še daleč od množične uporabe. Zato bo potrebna še kopica raziskav in izboljšav. Evropska unija si je zadala ambiciozen cilj. Do leta 2050 želi iz sončnih elektrarn pridobiti kar tretjino vse potrebne električne energije.

Dr. PETER NOVAK (dekan Visoke šole za tehnologije in sisteme, Novo mesto): Tu je razvoj zelo intenziven in v naslednjih desetih letih lahko pričakujemo sončne celice z izkoristkom 50 odstotkov, kar pomeni , da bodo bile to zelo kvalitetne sončne celice,na osnovi nanotehnologije , in potem bo seveda odprta pot njihove široke uporabe.

FRANKO NEMAC (direktor Agencije za prestrukturiranje energetike): Če bi v Sloveniji približno 860000 zgradb , recimo kolikor je en nivo, ki ga imamo, pokrili z 120 kvadratnimi metri teh sončnih celic za proizvodnjo električne energije , bi v bistvu pokrili vse potrebe bo električni energiji.

NOVINARKA: a le teoretično. V praksi je cel kup ovir. Od naravnih omejitev, sonce pač sveti samo podnevi, drage tehnologije , zaradi manjšega števila obratovalnih ur , do neznanja arhitektov in projektantov.

NEMAC: Bom dal čist en primer. Neka zgradba, ki je uporabljala in bila aktivna na področju sončne energije , mora biti kot prvo orientirana proti jugu, ne sme imeti senčenja, mora imeti ustrezeb ovoj, neko pač izolacijo, ustrezna okna, ustrezno prezračevanje.

NOVINARKA: Do lani smo lahko gradili samo male sončne elektrarne z močjo do 36 kilovatov. Po odpravi te omejitve je pričakovati še večje zanimanje za tovrstne naložbe. Največji fotonapetostni elektrarni sta postavljeni na strehi Elektra Maribor in ob Hidroelektrarni Mavčiče. Moč druge bodo podvojili na 72 kilovatov. Naložba 200000 evrov se bo investitorju povrnila v dvanajstih letih.

DRAGO POLAK (direktor Savskih elektrarn): Zmontirano je 210 modulov , moči 170 wattov, letne proizvodnje 38000 kilovatnih ur . Elektrarna lahko s svojo močjo oskrbuje približno 10 povprečnih Slovenskih gospodinjstev.

NOVINARKA: Razmeroma dobro izkoriščamo lesno biomaso, pa vendar je v primerjavi s soncem ta vir omejen. Za energetske izkoriščanje lahko porabimo le 40 odstotkov letnega poseka, ki znaša pol drugi milijon kubičnih metrov lesa. Do leta 2010 naj bi zgradili 50 daljinskih sistemov ogrevanja z leseno biomaso. Vendar, dr. Peter Novak opozarja, da je uporaba tega vira najbolj smotrna v kombinaciji s sočasno proizvodnjo elektrike. Za ogrevanje naj bi bili primerni le peleti.

NOVAK: Kurjenje navadnega lesa, lubja in pa sekancev, posebno če ti niso suhi, je zdravstveno škodljivo, kajti pri teh kurjenjih v kotlih za centralno kurjavo, prej ali slej nastajajo škodljivi plini. To so modri dim , ki je karcinogen. In mislim, da si Slovenija ne želi, da bi imeli v naših vaseh in mestih take pline.

NOVINARKA: Obnovljiv vir so tudi komunalni odpadki, v katerih se dobesedno utapljam. Njihova energetska izraba s termičnim sežigom pada zaradi strupenih dioksinov in organov med najbolj sovažene tehnologije. Med tem, ko je načrt o sežiganju odpadkov začasno ustavljen, pa v Ljubljani nanj resno računajo, a ga ne obešajo na veliki zvon.

BLAŽ KOŠOROK (direktor TE-TOL) :Leta 2008 ne bomo mogli več odlagati odpadkov, ker bo vsebovalo

več kot 5 procentov celotnega ogljika, tako, da bo potrebno s temi odpadki nekaj narediti. Družba Snaga je nekak za svoj regijski center odpadkov že napovedala, aktivnosti na tem projektu tudi pri Snagi potekajo, tako, da bi nekako te dva projekta združili. Našega in Snaginga, tako da bi lahko v Te-Tolu v novem objektu termične delave sekundarnega goriva obdelovali takoimenovano gorivo iz odpadkov.

NOVINARKA: Lokacija za 100 milijonov evrov vredno sežigalnico še ni znana. Projekt pa lahko uspe le, če bo družbeno sprejemljiv. Torej, če ga podpre lokalno prebivalstvo.

KOŠOROK: Predvsem se bodo morali občani, oziroma meščani Ljubljane vprašati, kam z odpadki 2008. In kje je problem, odpadki se neha...za vse nas, ki odnesemo odpadke v koš za smeti, in kaj se potem s temi odpadki dogaja pa se nihče ne vpraša.

NOVINAR: V naslednjih letih naj bi zgradili tudi 5–8 večjih bioplinarn, z močjo 10 mega vatov. Pri enegetski rabi bioplina živalskih odpadkov je edino zorala farma Ihan. Tako so rešili zadrego, kam z gnojevko, ki jo zaradi ekoloških omejitev ni dovoljeno polivati vsevprek po njivah in travnikih. Z njeno predelavo proizvedejo 9000 kubičnih metrov metana. Električno pa prodaja v javno omrežje po subvencionirani ceni. Še večjo bioplinarno pa nameravajo postaviti na kočevskem.

JOŽE JURKOVIČ (farma Ihan): Gre preprosto za sistem, ki pri 38 stopinjah v zrakotesnih pogojih pri mešanju omogoča, da organska snov razpade do bioplina, ki je končni produkt čiščenja. Na ta način se do 90 procentov zmanjša obremenitev v smislu onesnaženja, hkrati pa nastane produkt, katerega vrednost vsak kubični meter plina, pa ima okoli 6 kilovatov energije.

NOVINARKA: Ponudba in povpraševanje po zeleni elektriki iz obnovljivih virov sta za zdaj precej skromni. Tovrstno energijo, kot posebno blagovno znamko ponujajo 3 podjetja. Eco Watt, Holding slovenske elektrarne in Elektro Ljubljana. V prestolnici se je za odjem, izključno zelene elektrike odločilo nekaj čez 300 gospodinjstev, povprečni mesečni račun pa je le slabe 2 eura višji v primerjavi s ceno, ki jo plačujemo za klasično mešanico elektrike iz različnih virov.

MIRKO MARINČIČ (direktor Elektra Ljubljana): Kupci zelene energije plačujejo pri kilovatni uri dodatek v višini 0,4 euro centa na kilovatno uro, kar je v povprečni mesečni porabi 350 kilovatnih ur, pomeni, da se eno ozaveščeno gospodinjstvo odpove strošku ene kavice na mesec, da kupuje električno energijo iz obnovljivih virov.

NOVINARKA: 1. julija bo energetska trga popolnoma odprta tudi za male porabnike. Gospodinjstva si bodo lahko poiskala novega dobavitelja, postopek za menjave bo brezplačen. Sodeč po triletnih izkušnjah pri odpiranju trga za odjemalce, množičnih zamenjav ni pričakovati. Te je odslej zamenjalo le 2 odstotka upravičenih odjemalcev oziroma okoli 8000 družb. In kaj se bo torej zgodilo po 1. juliju?

IRENA PRAČEK (direktorica Agencije za energijo): Kaj se bo pravzaprav dogajalo, je zelo težko sedaj napovedati, izbira dobavitelja je tista ključna, ki v bistvu konkurenčni trg tudi oblikuje. Koliko bo teh dobaviteljev je težko povedati, pričakujemo, da v prvi polovici ne bo nekaterih drastičnih premikov, namreč ta segment gospodinjstev in segment odjemalcev je najmanj o tem tudi obveščen.

NOVINAR: Cena elektrike za gospodinjstva je sicer 27 odstotkov pod evropskim povprečjem, za industrijske odjemalce pa 14 odstotkov. Vlada je ni omejevala zaradi socialnega čuta, ampak zaradi manjko ekonomskih ciljev.

Dr. FRANCI KRIŽANIČ (direktor Ekonomskega inštituta Pravne fakultete Ljubljana): Mislim, da se ni

gledalo na elektriko kot na socialno dobro, pač pa kot na monopol, se pravi monopolno ponudbo in zelo nizko elastičnost povpraševanja in se je poizkušalo s kontrolo teh cen, inflacijo spraviti v okvirje, in to se je tudi doseglo. In sedaj ko je to doseženo, se lahko počasi te cene sproščajo, in kot je rečeno, pričakujem, da se bodo letos sprostile nad proizvodnjo cene, se pravi, da ne bo več take tržne distorzije ali motnje kot jo imamo trenutno.

NOVINARKA: Z razmeroma poceni elektriko so uporabniki dobili napačni signal, češ, da je elektrike na pretek, in se z njo ne spleča varčevati. Na drugi strani so distribucijska podjetja, ki so v večinski lasti države, pri prodaji elektrike tarifnim odjemalcem, zabredla v rdeče številke. Samo lani so skupaj pridelala okoli 5 milijard izgube.

STANISLAV VOJSK (predsednik GIZ-a elektrodistribucije): Mi ne mislimo 1. julija cen spreminjati. Bodo pa po 1.7. razmere na trgu oblikovale cene električne energije. Po našem planu bomo te cene izravnali postopoma, ne naenkrat.

NOVINARKA: Tržne cene naj bi ujele šele čez nekaj let. Vlada pa je v skladu z evropsko zakonodajo pri odpiranju trga poskrbela tudi za osebno zaščito socialno ogroženih slojev, ki bodo oproščeni plačila elektrike.

PRAČEK: Tisti, ki bodo prinesli samemu dobavitelju potrdilo od centra za socialno delo, da so nezmožni poravnati svoje račune, jim bo za 6 mesecev to omogočeno.

NOVINARKA: V skrajnem primeru lahko vlada napodročju cen elektrike še vedno intervenira. Če pride do izigravanja tržnih pravil in previsokih podražitev.

ŠALAMUN: Potem vlada lahko ugotovi, da trg ne deluje, da prihaja do odgovarjanja, daprihaja do kardelnega obnašanja, v tem primeru lahko vlada omeji cene za gospodinstva z električno energijo v Sloveniji.

NOVINARKA: Proizvodnjo in trg električne energije sicer obvladujeta 2 energetska stebra. Holding Slovenske elektrarne z okoli 67 odstotnim in manjšim GEN energija z 23 odstotnim deležem. Stebra naj bi prispevala k večji konkurenci na trgu. V bistvu pa naj bi šlo bolj za interesno delitev na Šaleški premogovniški lobij, ki ga poseblja prvi mož holdinga dr. Jože Zagožen in na posavski lobij s Krško nuklearko. In z gospodarskim ministrom Andrejem Vizjakom.

Dr. MAKS TAJNIKAR (dekan Ekonomske fakultete Ljubljana): Nikakor pa se ni mogoče zamisliti, da je konkurenca možna v takem primeru, ko imamo naprimer 2 stebra, kjer je še vedno zelo veliko državnega kapitala, ali pa celo prevladujoča državna lastnina, konkurenca med dvimi podjetji z enakim lastnikom je pravzaprav nekaj, kar je neumnost.

NOVINARKA: Pravo konkurenco bo omogočila šele privatizacija. In vstop iz osebne kapitala v elektro Holding. Prav na tej točki sta se Vizjak in Zagožen, ki prihajata iz največje vladne stranke, prvič resno sporekla.

ZAGOŽEN: Mi tule, in tudi jaz osebno, smo dajali prednost bolj državljanom Republike Slovenije, potem domačim vlagateljem, in fondom. Nimo pa bili toliko, da bi v prvi fazi prišel tudi kupec, ki bi kupil to stvar.

NOVINARKA: Nevarnost je namreč, da bi se visoki dobički preivali v tujino, namesto v nove naložbe. Ogrožena bi bila varna in zanesljiva oskrba Slovenije. Gospodarski minister sicer zagotavlja, da bo šlo za postopno dokapitalizacijo energetskega prvega stebra. Vlada pa z njo en bo hitela.

VIZJAK: Torej ocenili smo potrebo po vstopu strateškega investitorja v sistem, najprej v manjšinskem deležu, kasneje tako, da država ohrani le 26 odstotkov v tem. Vendar po preteku določenega obdobja.

NOVINARKA: Nekateri ekonomisti svarijo, da vlada ne bi smela privatizirati proizvodnih biserov, z veliko naravno rento, kot so Dravske elektrarne. Vstop tujih multinacionalnih holdingov naprotujejo tudi sindikati. Po njihovem gre za razprodajo nacionalnega bogastva, ki bo prepolovila delovna mesta. Če z vlado ne bodo našli skupnega jezika, grozijo celo z električnim mrkom.

BRANKO SEVČNIKAR (Sindikat delavcev energetike): Predvidevam, če ne bodo pogajanja uspešna, da bomo nekje, prav v letu 2008, ko Slovenija predseduje Evropski Uniji in ena izmed glavnih tem je tudi energetika, in da bomo takrat Slovenijo postavili v tem.

VIZJAK: Jaz razumem, da je nekaj odpora do tega, vendar ta kritika, oziroma misli, ki so bolj na ravni nekaterih domnev.

NOVINARKA: Do novih prask med Vizjakom in Zagožnom je prišlo zaradi prodaje manj kot 1 odstotnega deleža holdinga Novi Ljubljanski banki. Holding je po plačilu 3 milijard tolarjev davka na dobiček državi potreboval svež denar za odkup manjšinskega lastniškega deleža v Soških elektrarnah. Tako naj bi lažje izpeljal v črpalno elektrarno Avče.

ZAGOŽEN: Iskreno pove, da nisem vedel, da to, da teh 0,7 procenta pomeni tako velik strateški pomen za banko. Nihče nam ni rekel, niti namignil, naj držimo to pri sebi...

VIZJAK: Ocenil sem in še vedno ocenjujem za prodajo kar znatnega deleža Nove Ljubljanske banke iz strani holdinga za prodajo, ki je v nasprotju s strateškimi usmeritvami države.

NOVINAR: Pomembnejše od sporov v vrhu elektrogospodarstva je vprašanje, kako zagotoviti zanesljivo in varno oskrbo z energijo. Polovico primarne energije, nafto, plin, delno tudi premog, moramo uvoziti. Če dodamo k temu še jedrsko gorivo, je naša uvozna odvisnost skoraj 75 odstotna. Zaradi dotrajanosti in obveznosti kiotskega protokola, bo treba omejiti proizvodnjo v zastarelih termoelektrarnah. In ustaviti 700 megavatih proizvodnih zmogljivosti. Večjih naložb v zadnjih 30 letih ni bilo. Zaradi visoke energetske intenzivnosti in porabe električne energije se razmere čedalje bolj zaostrejejo.

TOMAŽ FATUR (Center za energetske učinkovitost, IJS): Rast električne energije v zadnjih letih je bila nekje 4 odstotke letno. Ta rast je v primerjavi z rastjo bruto družbenega proizvoda, ki je tudi nekje v teh okvirjih seveda previsoka. Mi želimo razklop teh rasti, želimo da bi se družbeni bruto proizvod povečeval s čim višjimi rastmi, seveda 4–5 odstotnimi, po drugi strani pa bi si želeli. Oziroma bi nekako rekli, da je dopustna rast rabe električne energije tam nekje na nivoju do 2 odstotkov.

NOVINARKA: Samo za pokrivanje letne rasti rabe električne energije, bi morali vsako leto zgraditi 3 hidroelektrarne na spodnji Savi. Ker smo pri naložbah zaspali, 20 odstotkov elektrike uvozimo. Delno tudi z najdražjega Italijanskega trga. A tudi pri uvozu so težave.

ZAGOŽEN: Namreč balkan ne bo imel več toliko energije. Tokovi balkana na zahod so usahnili, in so se sedaj obrnili. Republika Srbska, Kosovo, kupujejo energijo na Zahodu. Vprašanje, ali bo sploh dovolj energije, ne glede na ceno.

NOVINARKA: Pri tem kar pozabljamo, da se rezerve skrivajo v učinkovitejši in varčnejši rabi energije. Predvsem v javnem sektorju in gospodinjstvih. Pravi rudnik goriva so stavbe. Če bi jih le ustrezno izolirali.

ANDREJ KLEMENC (Slovenski E forum): Rezerve v stavbah so zagotovo pri sedanjih cenah, ki so relativno nizke, je ekonomsko opravičen potencial reševnja 30%. Seveda pa je marsikatera hiša tako slabo postavljena, tako slabo sezidana, da se jo bl spleča porušiti, in zgraditi novo energetska učinkovito varčno ali pa pasivno hišo, kot pa bom rekel veliko denarja vložiti v sanacijo nečesa, kar je v temelju zgrešeno.

FATUR: Moram reči, da morajo ljudje začutiti, da je splošna klima, da je to splošen odnos energetike v državi, usmerjen k varčevanju. Ne k temu, da se povečujejo proizvodne kapacitete, ne k temu, da bomo gradili dodatne daljnovode, ampak k temu, da se zmanjša poraba energije.

NOVINARKA: Poglejmo primer. Gospodinjstva porabijo samo za razsvetljavo okoli petino elektrike. Če bi klasične žarnice zamenjala z varčnimi, bi na leto prihranila 340 kilovatnih ur energije.

MARINČIČ: Če vse to pomnožimo z 270 tisoč gospodinjstvi, kolikor jih ima Elektro Ljubljana, to skupaj pomeni 92 gigavatnih ur električne energije ali približno 2 odstotka vse porabe električne energije, pri čemer pa ne upoštevamo možnih prihrankov, v industriji in v storitvenih dejavnosti.

NOVINARKA: Za energetska prihodnost Slovenije bo najbolj pomembna odločitev ali bomo zgradili drugi blok jedrske elektrarne Krško. Vlada ga je opredelila kot nacionalni razvojni projekt. S posebno oznako. To pomeni, da bi blok zgradili, če se izkaže, da potreb po električni energiji ne bo mogoče zadovoljiti z dugimi viri. No, ampak zadeva je več ali manj jasna. Jedrski lobij, je v ospredju s kapitalom in ob podpori politike dobil nov zagon in krila.

FRANCI BOGOVIČ (župan Krškega): Danes je zagotovo pre zgodaj, da bi govorili o podpori pri temu projektu. Kajti mi se z nikomer še nismo resno pogovarjali. Vemo, da so nosilci ideje tako ministrstvo, kot tudi podjetje GEN energija.

VIZJAK: To, da planiramo možnost izgradnje drugega bloka jedrske elektrarne Krško, zaradi tega, ker je lokacija že rezervirana, vzhodno od obstoječega objekta. Seveda pod pogojem, da se rešijo tudi druga vprašanja, predvsem vprašanje o odlagališču nizke in srednje radioaktivnih odpadkov, ki je sedaj nekako v postopku reševanja in v kolikor bo dosežena tudi družbena sprejemljivost.

Dr. ROMANA JORDAN CIZELJ (predsednica upravnega odbora Sklada za razgradnjo NEK-a): Zaenkrat imamo pač program, ki velja. Tam nov jedrski objekt ni bil predviden, ni pa bilo predvideno tudi zapiranje, usihanje jedrske opcije.

NOVINARKA: Pot do nove 1000 megavatne nuklearke odpira tudi skorajšnje poplačilo posojl, najetih ob gradnji te, ki jo že imamo.

MARTIN NOVŠAK (direktor Gen energije): Prav gotovo bomo sposobni v nekaj letih tako investicijo sami financirati, sfinancirati z energijo, ki jo ta elektrarna proizvaja, z razliko od tržne cene, sfinancirati iz razlike, ki jo bomo že odplačali kompletno kredite iz izgradnje NEKa.

NOVINARKA: Kakšen reaktor naj bi stal v Krškem, je še neznanka.

NOVŠAK: Na razpolago so tako Evropske, ameriške, kot tudi japonske tehnologije. Take elektrarne v svetu danes stanejo nekje okoli 2 milijardi evrov ali pa nekje 2,5 milijardi ameriških dolarjev.

NOVINARKA: Glavni adut zagovornikov jedrske energije je, da ne povzroča emisij CO2. Energija je ves čas na razpolago in je odvisna od zunanjih omejitev. Kot nekateri obnovljivi viri.

Dr. BOŠTJAN KONČAR (predsednik društva jedrskih strokovnjakov): Jedrska energija seveda ni nekakšen bav bav, v bistvu imajo za seboj te elektrarne že več kot 9000 obratovalnih let po svetu. Če pogledamo,

se je od vseh teh elektrarn zgodila ena sama nesreča, to je bil Črnobil, in pa da v Sloveniji obratujemo tlačno vodno jedrsko elektrarno, ki je pravzaprav najbolj preverjen in pa najbolj zanesljiv energetski objekt s področja jedrske energije.

NOVINARKA: Čeprav hje projekt NEK2 še v pogojih, resnejše analize pa še v pripravi, se že pojavljajo prvi tehtni pomisleki.

Dr. TOMŠIČ: Na območju blizu Zagreba nimamo rešenega vprašanja predvsem visoko radioaktivnih odpadkov, o katerih se sploh ne govori, in hlajenje je tam zelo skromno. Mislim, da je zaenkrat še jedrske elektrarne s stališča gospodarstva niso konkurenčne. Gradijo jih izjemoma, to je v Franciji pa v Finskem.

NOVINARKA: Na prvi pogled je jedrska energija sicer najcenejša.

Dr. LEO ŠEŠERKO (Zveza ekoloških gibanj Slovenije): S to ceno je pa prav tako kot s statistiko o kateri je govoril Churchill. Verjamem samo tisti, ki jo sam ponaredim. Ta cena, ki jo javno prikazujejo, je popolnoma ponarejena, zato ker resnični stroški vanjo niso vključeni.

KVAC: Naprimer stroškov, ki so povezani naprimer z pridobivanjem urana, stroškov zavarovanj za primere nesreč, stroškov, ki so povezani z varnostjo, in tako naprej.

NOVINARKA: SE pravi ne drži, da je cena posredno subvencionirana?

NOVŠAK: Niti slučajno v nuklearki in nikjer po svetu si to ne dovolijo, da bi nuklearke subvencioniral. Ravno obratno, mi kaj subvencioniramo.

NOVINARKA: NEK 2 naj bi začeli graditi leta 2013, takrat pa bo najbrž sprejeta tudi odločitev o podaljšanju življenske dobe sedanji nuklearki. Glavni motiv za to je visok dobiček, ki ga ustvarjata oba lastnika. Hrvaški Hep in Gen energija.

Dr. ANDREJ STRITAR (direktor Uprave za jedrsko varnost): Zaenkrat še ni, mi še nimamo vloge, da bi se to zgodilo. Vem pa, da nuklearka dela študije, časa imajo še, obratovalna življenska doba se izteče leta 2023, torej je še petnajst let.

STANE ROŽMAN (direktor NEK-a): Tehnična pripravljenost NEKa bo seveda zagotovljena. Mi pogoje za podaljšanje življenske dobe izvajamo danes, na letni osnovi, z letnimi posodobitvami, in vlaganji in večina vlaganj je tudi v kontekstu podaljšanja. V letošnjem letu realiziramo projekt razširitve hladilnih zmogljivosti, z hladilnimi stolpi, tako da bomo še v manjši meri zaviseli od pretoka Save, direktnega pretoka Save.

NOVINARKA: Energetska oskrba Slovenije bo slonela tudi na domačem premogu. Načrt o veliki plinski elektrarni na Kidričevem je namreč začasno zamrznjen. V termoelektrarni Šoštanj se zdaj pripravljajo na gradnjo novega 600 megavatnega bloka, v katerem bodo še naprej kurili manjkakovosten velenjski ligvid. V starih blokih gre zaradi slabega izkoristka v nič, milijon ton ligvita na leto. Zato jih bodo kmalu zaprli. Z novo tehnologijo v 6 bloku pa naj bi bili izkoristki mnogo višji.

Dr. UROŠ ROTNIK (direktor Termoelektrarne Šoštanj): To pomeni, da je za tretjino, za 30 procentov boljši izkoristek premoga v električno energijo in to posledično pomeni z enako količino tudi do 1100 megawatnih ur električne energije. Sam blok bomo lahko zgradili do leta 2012.

ZAGOŽEN: In bo dajal premog za 2,25 evra za giga jul, naslednjih štirideset let v elektrani. IN elektrarna, ki bo imela izkoristek 42 odstotkov, bo lahko na izhodu dajala energijo, ki bo po tako ceni, da bo konkurenčna tudi na borzi v Leipzigu in ostalih borzah, ki so za nas kompetentne.

Dr. TOMŠIČ: Z izgorevanjem premoga nastaja največ ogljikovega dioksida. Tako, da se lahko vprašamo kako pa bo pa velika premogovna elektrarna v Šoštanju se umeščala v našo bilanco emisij Co2 leta 2020. Zelo težko.

NOVINARKA: Trdijo, da se bodo emisije zmanjšale kar za tretjino . po tehnologiji zajemanja in skladiščenja Co2 , pa lahko samo sanjamo, saj so pilotski projekti šele na začetku. Nov premogovni blok bo stal 700 milijonov evrov. Finančni viri, so nedorečeni.

ZAGOŽEN: Moram poudariti, da vlada tu ne bo dala nič denarja, mi bomo to sami financirali, denarja samega, krediti, pa tudi z morebitnimi partnerji, ki se lahko pojavljajo.

NOVINARKA: ŠE najbolj nejasna je energetska prihodnost zasavja. Država je v objekte zmetala lep kup denarja, tudi na račun davkoplačevalcev . Rudarjenje naj bi se po zakonu končalo konec leta 2009, a nič še ni dokončnega. Možne so spremembe. Njasna je tudi usoda termoelektrarne Trbovlje , ki vsaj za zdaj uživa poseben status.

MARKO AGREŽ (direktor Termoelektrarne Trbovlje) No, če bi bila energetika popolnoma ukinjena, bi to pomenilo vrjetno socialni kolaps teh krajev, namreč po predvidevanjih bi verjetno potem vsak tretji zmožen prebivalec bil brezposeln.

NOVINARKA: Termoelektrarna bo zaradi kurjenja zasavskega premoga le še 2 leti deležna bogatih finančnih spodbud od države. V projektu energetske doline so predvidene 3 možnosti. Nova plinsko parna ali premogovna enota in termična obdelava odpadkov. Po oceni holdinga Slovenske elektrarne , kamor po novem spada TET, je najbolj primerna druga možnost.

ZAGOŽEN: To je zdaj odprto, obstajajo tudi kot potencialna lokacija za plinsko parno elektrarno, vendar je naša ocena, da je plin še vedno predrag. Električna energija iz plina je sedaj 25 procentov nad tržno ceno.

AGREŽ: Verjetno bi bila to prilika, da bi mešanica, predvsem teh, evropskih šlezjskih premogov, evropskih celinskih premogov, in pa našega domačega , predstavljala vsaj za neko prehodno obdobje res tisti energent, ki bi omogočil termoelektrarni Trbovlje, da bi na nek mehek način, če se lahko tako izrazim, prišla na poslovanje brez kakršnihkoli državnih subvencij.

NOVINARKA: Okoljevarstveniki so prerpičani, da Zasavje ne potrebuje energetske doline, saj gre za eno najbolj onesnaženih in ekološko upostošenih regij, prav zaradi energetike.

BOŠTJAN PIHLER (Eko krog): Predvsem na podlagi ta sežigalniške tehnologije , ki jo že imamo tukaj , se pravi na podlagi teh peči in teh dimnikov trpi 46000 prebivalcev , nezaposlenih je pa mogoče 300 ali 400. V tej industriji. To je vprašanje države, ki bi morala to regijo revitalizirati. JE bila že do sedaj dovolj žrtvovana.

NOVINARKA: Slovenska stvarnost je še veliko megavatov oddaljena od trajnostne energetike. Torej, manj razsipne porabe in obnovljivih virov. Energetska politika temelji na napačni predpostavki. Da močna gospodarska rast omogoča le ob povečani rabi energije . Zato se vsaj še nekaj desetletij ne bomo odrekli klasičnim fosilnim virom in najbrž tudi jedrski energiji ne. Zaradi velike moči energetskih lobijev, ki jim gre zgolj za zaslužek, so edina protiutež politiki države, ki nas lahko spodbudijo k varčevanju. In če ne bo šlo drugače, se bomo udobju klimatskih naprav v vročih poletjih prisiljeni odpovedati zaradi prazne denarnice. Energija bo namreč kljub trgu vse dražja in dražja.